

שלושה ספרים ואחד שיושב על הגג: סיכום

ציונות יהדות מוקרטיה לדרך

"וַיֵּצְאוּ יוֹסֵף וַיְמַלְאוּ אֶת כְּלֵיהֶם... וְלָתֵת לָהֶם צִדָּה לְדַרְךָ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן..."
בראשית מב, 25

עשרת ימי תשובה: מראש השנה ועד יום כיפור

יום כיפור 2009 (צילום), טובי כהן
באדיבות גלרית אנגל תל-אביב, ירושלים

יהודים מתפללים בבית הכנסת ביום הכיפורים
(ציור), מאוריצי גוטליב, 1878

כתיבה: שלומי ברנד ורותי זוסמן, ייעוץ פדגוגי: ציפי קוריצי, עריכה לשונית: בלפור חקק, הפקה: לוראנס רוזנרט, הוצאה לאור: משרד החינוך-גף פרסומים

בחרותא:

- קראו את הטקסטים בדף זה וגבשו עמדה:
- מה בא ללמד אותנו סיפורו של רב רחומי על עשרת ימי תשובה?
 - כיצד אנחנו יכולים ליישם את הלכה ען הסיפור בחיינו, ובעיקר ביחסים בין אדם לחברו?

רב רחומי היה לומד תורה לפני רבא במחוזא [שם עיר בבבל], והיה רגיל לבוא לביתו בערב יום הכפורים. פעם אחת משכו תלמודו [היה שקוע בלימוד ושכח ללכת לביתו]. היתה אשתו מצפה לו: עכשו בא, עכשו בא. ולא בא. חלשה דעתה [היתה עצובה] ונשרה דמעה מעינה. היה יושב [רב רחומי] על הגג, נשבר הגג תחתיו - ומת.

תרגום מתלמוד בבלי, מסכת כתובות דף סב:

אמר רבי יוחנן שלושה ספרים נפתחים בראש השנה:

אחד של רשעים גמורים
ואחד של צדיקים גמורים
ואחד של בינונים.

צדיקים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים, רשעים גמורים נכתבים ונחתמים לאלתר למיתה, בינונים תלויים ועומדים מראש השנה ועד יום הכיפורים [שהם עשרת ימי תשובה].
זכו - נכתבים לחיים
לא זכו - נכתבים למיתה

ראש השנה ט"ז

מי ששוכח שהוא יושב על כתפי האחר - ייפול

...ברגע מסוים היא (אשתו של רב רחומי) מבינה שהשנה הוא כבר לא יגיע. אולי יצא שופר של יום הכיפורים, וכבר אף אחד לא ייכנס מפני קדושת החג.

האישה הזו, שחיכתה כל השנה, שחיכתה שנים רבות כל השנה ליום אחד, לא יכולה לעמוד בזה יותר, ודעתה חולשת, היא מתאכזבת, היא עצובה, היא מאבדת את השליטה. היא מוציאה דמעה אחת, היא מורידה, זה לשון פעיל, לא לשון סביל. היא נותנת לדמעה אחת לזלוג על הלחי מהעין, אחרי שנים שהיא לא בכתה. עכשיו אנחנו צריכים לדמיין לנו מסך מפוצל. בצד אחד קלוד אפ על דמות של אישה, על פנים של אישה, שדמעה אחת זולגת על לחייה. ובצד השני על הגג במחוזא, יושב רב רחומי כולו לבן ומרגיש קדוש. אחרי יום של כמה שעות בלי אוכל, אנחנו מרגישים מורמים.

והוא לומד תורה על הגג עם הכוכבים ומרגיש כל כך קרוב לשמיים. היה יושב על הגג, כשנופלת הדמעה מהעין של האישה, נפתח הגג מתחתיו - והוא נופל על הקרקע ונחה ונפשו, ומת.

מה אנחנו יכולים ללמוד מרב רחומי ואשתו? ... ראשית אני לומדת שמי ששוכח שהוא יושב על כתפי האחר - ייפול. אני לומדת שצדיקות היא לא דבקות בתורה על חשבון רגישות לאדם, אני לומדת שבמחלוקת יש לא פעם שני צדדים צודקים, ועד שלא אבין שגם אני וגם הצד השני, גם האישה וגם רב רחומי, מרגישים שהם עושים את הדבר הנכון והם אחראים לבית. הרבה פעמים אנחנו מרגישים - האישה שמחכה והולכת לצבא, ועושה את העבודה, ואחרים על הגג לומדים תורה. ופעמים אנשים אחרים מרגישים שהם נושאים את כל משא המסורת והתרבות והתורה על גבם, ואנחנו הולכים לים ועושים חיים.

קטע מתוך נאום הפתיחה בכנסת, של חברת הכנסת רות קלדרון

לסיכום הלעידה על עשרת ימי תשובה, גבשו עמדה באחד מהנושאים הבאים:

- עשרת ימי תשובה כפיים של התבוננות פנימית, חינוך עצמי ורגישות לאחר
- הזיקה בין 'תשובה' לבין התחדשות אישית והתחדשות חברתית.

מהלכה לעשה: לאור כל מה שלעדתם בגיליון זה ועפי הערכים הפנחים אתכם,

אמנותכם ואורחות חייכם, כתבו עתה עמדה לערכת עיתון, או רשופה (פוסט), ונסו לתאר את האופי הייחודי שהייתם רוצים להעניק לעשרת ימי תשובה ביעיני.

עשרת ימי תשובה: הזדמנות להתחלה ולהתחדשות

השנה העברית בימינו מתחילה בחדש תשרי. משמעות השם תשרי (בשפות בהן דיברו בתקופת המקרא) היא התחלה.

- התחלה פעניקה, בדרך כלל, תחושה של הזדמנות: כיצד אתם ערניים ברנעים של התחלה? עדוע?
- עה לדעתכם, כדאי לעשות, כדי לנצל את ההזדמנות?

הזרעים בדמעה, הספריה הלאומית, ירושלים

ילדים מצירים שדות, 1978, הספריה הלאומית, ירושלים

אתגר!

עצבו אגרת ברכה שמייצגת הזדמנות והתחלה ומקשרת בין הטבע לבין רעיון התשובה.

- ראש השנה ויום הכיפורים נקראים גם "ימים נוראים", והימים שבין ראש השנה ליום כיפור נקראים "עשרת ימי תשובה":
- לאיזה סוג התחדשות פכוונים הצירופים "ימים נוראים" ו"עשרת ימי תשובה"?
- השוו בין הציוור של גועליב לצילום של טובי כהן: פצאו את ההבדלים ונסו להסביר אותם, תוך כדי התייחסות לעושג "ימים נוראים".
- עה הקשר בין רעיון התשובה וההתחדשות לעבע ולחילופי העונות?
- איך, לדעתכם, ניתן לעפש את ההזדמנות להתחלה חדשה בעולכם ועפ"י פרשנותכם?

"האומר: אחטא ואשוב, אחטא ואשוב...": שאלות על משמעות ה"תשובה" וה"סליחה"

האם קרה לכם שהבטחתם לעצמכם או לאחרים לתקן פעשים שעשיתם (להתגצל, לבקש סליחה, לסלוח), ועדתם בהבטחתכם? כיצד תיקנתם? כיצד הרגשתם? איזה פאפין נדרש פכם?

האומר, "אחטא ואשוב, אחטא ואשוב", אין מספיקים בידו (לא מאפשרים לו) לעשות תשובה. אחטא ויום הכפורים מכפר, אין יום הכפורים מכפר. עבירות שבין אדם למקום (כינוי לאלוהים), יום הכפורים מכפר. ושבינו לבין חברו, אין יום הכפורים מכפר, עד שייצרה (שיפייס) את חברו.

משנה יומא ה, ח

התפייסות / שלומית כהן אסיף

רוצה להתפייס עם יונתן, ולא יודע איך. כותב לו מכתב, כותב את האמת את הדרך מקמט. אני בחדר מתהלך, צעד גדול, צעד קטן שורק את השריקה שלי ושל יונתן הטלפון מצלצל, אני ממהר לענות אבל זה לא יונתן. מחיג שלש ספרות ראשונות ומהסס... ושוב מרים את השפופרת וחושב: איך להתפייס? אחר כך אני מחיג בלי הסס ויונתן עונה: חיגתי אליך, הקו שלך תקוע...

החלש אינו מסוגל לסלוח. היכולת לסלוח היא נחלתו של החזק.

מהטמה גנדי

"האומר אחטא ואשוב, אין מספיקין בידו לעשות תשובה". הייתכן שהדברים הם כפשוטם? וכי הקדוש-ברוך-הוא מקפח שכר בריותיו (מפלה בין האנשים)? וצערו של זה (של החוטא ושב) היכן? גם מחטאו... לא נהנה כדבעי (לגמרין). גם צער החרטה גדול אחר כך- ואתה אומר אין מספיקין בידו לעשות תשובה?

אחטא ואשוב (סיפור) / יהודה שטיינברג

בחברותא:

- קראו את העקריות בדרך זה ודונו בשאלות: האם, לדעתכם, ראוי להעניש אדם שרוצה בכל פאודו "להיות בסדר" ולעשות תשובה, אך לא עצליח? נעקו
- בעקסטים שלפנינו שתי טענות: א. אדם פחויב לסלוח תמיד. ב. אדם העבקש עחילה וסליחה, אך עתפתה לחטוא שוב, אין לו סליחה, גם לא ביום כיפור. עה דעתכם על טענות אלה? עה הסתירה ביניהם? האם לדעתכם ניתן ליישב סתירה זו? כיצד?

פעילות יצירתית: הכינו פאגר של כרזות העציעות דרכים לבקש סליחה ו/או דרכים לסלוח

חמישה (דברים) אין להם סליחה: המרבה לשוב (לעשות תשובה). ומרבה לחטוא. והחוטא בדור זכאי (בדור של צדיקים). וחוטא על מנת לשוב. [...]

אבות דרבי נתן נוסחא א פרק לט

לפי שאסור לאדם שיהיה אכזרי ולא יתפייס, אלא יהיה נוח לרצות (להתפייס) וקשה לבעוס, ובעשה שמבקש ממנו החוטא למחול (לסלוח), מחל בלבב שלם ובנפש חפצה; ואפילו הצר לו הרבה (גרם לו הרבה צער) וחטא לו הרבה, לא ייקום וייטור (לא ינקום) ..

משנה תורה לרמב"ם, הלכות תשובה, פרק ב', י"

האדם נמצא בסכסוך תמידי: מצד אחד יש בו רצון שהכול יהיה מושלם (מבחינה מוסרית וכו'), אבל מצד שני, הוא לא יכול לעמוד בסטנדרטים גבוהים כאלה - וזה מביא לייאוש. לכן יש לדעת, שבאמת לא מצופה מהאדם להיות מושלם, אבל האדם יכול לשאוף לשלמות. והשאפיה הזו - היא התשובה.

עפ"י הראי"ה קוק, אורות התשובה ה,

מחקרים הראו כי אנשים הסולחים לאחרים הם אנשים שמחים ובריאים יותר מאלה הנוטרים טינה. מחקר אחד הראה כי ההשפעות החיוביות של היכולת לסלוח מתקיימות באופן זהה, בין אם הסליחה נעשתה על יסוד דתי או חילוני.

”הלוא פרס לרעב לחמך, ועניים מרודים תביא בית” (ישעיהו נח, ו):

בין פולחן לצדק חברתי

הלא פרוס לרעב לחמך, אמן אנומי

כיצד אתם פרגישים כשאתם רואים עני "פרוד"? מה אתם עושים?

הַכֶּזֶה, יְהִי־הוּא צוֹם אֲבָחְרָהוּ--יּוֹם עֲנוּת אָדָם, נִפְשׁוּ [...] הַלּוֹא זֶה צוֹם אֲבָחְרָהוּ [...] פֶּרֶס לְרַעֲב לַחֲמֶךָ, וְעֵנִיִּים מְרֻדִים תְּבִיא בֵּית: כִּי-תֵרְאֶה עֶרֶם וְכִסְיֹתוֹ, וּמִבְּשׂוֹרֶךָ (מקורבן) לֹא תִתְעַלֵּם. (ישעיהו נח, ה-ז)

בטקסטים שלפניכם פוצנת טענה על פטרת הצום:
א. מהי הטענה?
ב. מה דעתכם על טענה זו? נמקו
ג. איזו פטרה נוספת יכולה להיות לצום יום הכיפורים?
הציגו טיעון ענוף

להיות עני זה...
לכבות את החימום באמצע החורף כי אמא לא יכולה לשלם את חשבון הגז.
לרצות להתגאות במקצוע של אבא, רק שהוא לא מוצא עבודה לעול ועלילים שמישהו זרק לפח.
להתנהג כאילו לא אכפת לך שלא קיבלת מתנה לחג.
להתבייש כי ההורים לא יכולים לשלם על הטיולים של בית הספר.
תמיד להיות קצת כועס כי אין לך מה שאתה צריך.
ג'נט רוזנברג, הלילה הזה - הגדה ישראלית, משאל ונעם ציון

...וכי השִׁבַּע אינו צריך לתת צדקה? אלא דווקא מי שצם ומתענה?
חז"ל אמרו: "קודם שאכל אדם ושתה, יש לו ב' (שני) לבבות. לאחר שאכל ושתה אין לו אלא לב אחד" (בבא בתרא ב' ב'). כשהאדם רעב וקיבתו ריקה, הוא מרגיש ברעבונו של העני ולבו מתמלא עליו רחמים.
אבל כשהוא שובע, אין הוא מרגיש בצער וברעבונו של העני, אינו מיצר (מצטער) בצרתו של השני ואין עינו ולבו אלא אחרי בצעו (דואג רק לצרכיו). כיון שאדם מתענה וצם מתעורר בלבו רגש של רחמים לאחיו הנדכאים והרעבים, כי גם הוא חש בשעת צומו את צרות הרעב.
בנימין ז. רובין, הגביר, הרב והקור, הוצאת בוטשאן, 1933, כולין, עמ' 42

דרש רבי יהודה ברבי שלום: כשם שמזונותיו (עושרו) של אדם קצובין לו מראש השנה, כך חסרונותיו (עוניו) של אדם קצובין לו מראש השנה.
זכה - "הלא פרוס לרעב לחמך" (כלומר, יזכה לעזור לעניים)
לא זכה - "ועניים מרודים תביא בית" (בני ביתו יהיו עניים)

עפ"י תלמוד בבלי, בבא בתרא, דף י, ע"א
מטרתו של הצום היא לפתוח את הלבבות, לעורר את כולנו לעשיית צדקה וחסד. מטרת הצום איננה להרעיב את האדם או לעזור לו לרדת במשקל. אחת ממטרותיו היא הרגשת חווית המסכן, האומלל העני המרוד. צום אשר אינו מביא לעשיית חסד עם הזולת חוטא למטרתו. כשם שאין לה' חפץ בעולות וזבחים ריקים מתוכן כך אין לו חפץ בצומות ריקים מתוכן.
צום, בין עיקר לטפל, הרב חגי גרוס, עמותת צהר.

”ושבתי את-שבות עמי ישראל ויהודה“: ”קיבוץ גלויות“ כ”תשובה“

תשובה היא תיקון פגמים וחטאים של אדם כלפי חברו וכלפי אלוהים. תשובה היא ניסיון לשוב ולהתפייס עם מי שפגענו בו לאחר שניסונו לתקן את העוול. שורש המילה "תשובה" הוא **ש.ו.ב.**, שממנו נגזרות המילים "לשוב", "שיבה", "שיבה". יכולה להיות למהות הראשונית של האדם, כאדם שלם, ללא חטא. שיבה יכולה להיות אל מצב ראשוני בין אנשים, למצב שלפני החטא של איש כלפי רעהו, ושיבה יכולה להיות שיבה לבית, לארץ ישראל, שיבה מה**שבות** (מהשבוי, מהגולה), וכך גם "תשובה".

הנה ימים באים נאם-יהוה, ושבתי את-שבות עמי ישראל ויהודה, אמר יהוה; והשבתיים אל-הארץ אשר-נתתי לאבותם, וירשוה.
ירמיהו ל, ג

”האומר, ”אחטא ואשוב, אחטא ואשוב“, אין מספיקים בידו לעשות תשובה”
משנה יומא ה, ח

השיבונו אבינו לתורתך, וקרבונו מלכנו לעבודתך, והחזירנו בתשובה שלמה לפניך; ברוך אתה ה' הרוצה בתשובה.
תפילת העמידה, ברכה חמישית

לאיזו "שיבה" או "תשובה" עכוון כל אחד ען העסקטים הג'ל? נמקו **בחברותא**:
מה בין "תשובה" שב"עשרת ימי תשובה" לבין "תשובה" של קיבוץ גלויות? השונו דונו בדופה ובשוונה מה הקשר בין חוק היובל ל"תשובה"? מה דעתכם על קשר זה?

והעברת שופר תרועה בחדש השבועי בעשור לחדש; ביום הכפרים תעבירו שופר בכל-ארצכם. וקדשתם את שנת החמשים שנה וקראתם דרור (=חרות, חופש) בארץ לכל-ישיבה; יובל הוא תהיה לכם, ושבתם איש אל-אחזתו ואיש אל-משפחתו תשובו.
ויקרא כה, ט - י

תקע בשופר גדול לחרותנו ויש א נס לקבץ גליותינו וקבצנו יחד מהרה מארבע כנפות הארץ לארצנו. ברוך אתה ה', מקבץ נדחי עמו ישראל.
ברכת קיבוץ גלויות, הברכה העשירית בתפילת העמידה

דרשו יהוה בהמץא; קראהו בהיותו קרוב (ישעיהו נה, ו) - "דרשו ה' בהמצאו" - אלו עשרת ימי תשובה שהוא שרוי ביניכם.
מדרש תנחומא לפרשת האזינו

ונמצאתי לכם, נאם-יהוה, ושבתי את-שבייתכם (שבואתכם) וקבצתי אתכם מקל-הגוים ומקל-המקומות אשר הדחתי אתכם שם, נאם-יהוה; והשבתי אתכם אל-המקום, אשר-הגליתי אתכם משם.
ירמיהו כט, יד

ואולי הגלות והפיזור הם שמונעים מישראל את הגשמתה השלמה של חברת מופת, שסימנה העתיק: שמיטה ויובל? אולי הפיזור הוא חלק מהוויה של עם, שלא מסוגל לעשות תשובה במונחים של המקרא? תשובת ציבור שלם המתקן את עצמו, בארצו ובחברתו לאור עקרונותיו המקודשים...
עם החדרה לארץ ישראל, ניתן אולי להשיב ליום הכיפורים ולעשרת ימי התשובה את תכנם המקורי. דהיינו: התשובה קשורה לחידוש פני החברה, לתיקון אי-צדק חברתי. דרך זו, השואבת את השראתה מרעיונות היובל, יש בה מקורות להתרענות של הצינונות, היא מאפשרת לבנות את החיים בארץ מתוך אותה השקפה של מהפכה מתמדת.
ספק, אם ליהודי בן זמננו החי בארץ יש אפשרות להתייחס למושג ה"תשובה", אם אין היא קשורה בטבורה למעשים.
יריב בן אהרון, "תיקון החברה כמעשה של תשובה", שדמות ס"ח

תפילה בהר גמלא, זהר דולב

”ספק, אם ליהודי בן זמננו החי בארץ יש אפשרות להתייחס למושג ה"תשובה", אם אין היא קשורה בטבורה **למעשים**:
לאור מה שלעדתם על פושג ה"תשובה", ציינו אלו פעשים שבין אדם לחברו, הפעטאים "תשובה", אתם יכולים לעשות בסביבתכם הקרובה.

זהות יהודית - ישראלית: יום הכיפורים במרחב הציבורי

איך נראים ביום הכיפורים הישוב/ הרחוב/
השכונה שבהם אתם גרים? מה דעתכם על כך?

בחברותא:

עיינו בעסקטים שבדף זה, דונו בזהותה של החברה היהודית ישראלית בעדינות ישראל וגבשו עמדה:
בעד או נגד אופיו העכשווי של יום הכיפורים במרחב הציבורי.
לחילופין, גבשו עמדה: בעד או נגד הוספת העינד של פלחפת יום הכיפורים (1973) לתכני היום

יום כיפור בערי ישראל הוא דבר מדהים. עם רדת החשכה, כלי הרכב פוסקים מלוסוע והמוני בני אדם יוצאים אל הרחובות, אל המרחב הציבורי. ברגל ועל אופניים, הם ממלאים את צירי התנועה הראשיים. השינוי הסביבתי הוא טוטלי (מוחלט): את מקומם של המכוניות, האוטובוסים והמשאיות תופסים נשים, גברים וילדים. רעש המנועים חדל, שקט כמעט מוחלט יורד על העיר, האוויר הופך צלול ונקי...

...ביום כיפור הישראלי פוסקים לחלוטין הסחר והמסחר, והדחף לקנות ולמכור מאשבת. יום כיפור הוא "צום צרכני" מוחלט - תרבות הצריכה פוסקת מלהכתוב את סדר היום. להבדיל מימים כתיקונם, הביולוי בחוצות אינו מבוסס על רכישה, ואינטרסים כלכליים אינם קובעים בו את הטון ואת הכללים. ביום כיפור מתנהגות הבריות כתושבים ולא כצרכנים. בכך, יום כיפור הוא מעין "יום ללא קניות", אירוע המתקיים במדינות רבות (וגם בישראל) כמחאה כנגד בולמוס הצרכנות.

יום הכיפורים הישראלי: הזדמנות לחשבון נפש על סביבה ומרחב ציבורי, דניאל מישורי ודניאל רובינסון, אקלוגיה וסביבה, נובמבר 2011, גליון 4, (עמ' 314-315)

[...] ואולם, ממבט על יום הכיפורים ה"מקורי", זה שעולה מן הפסוקים, מתקבלת תמונה שונה. פֶּפֶרֶת הפרט אמנם נחוצה - אך רק כאמצעי, ולא כמטרה בפני עצמה: "וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם" (ויקרא ט"ז, טז). על בני ישראל לכפר על פשעיהם וחטאיהם כדי לכפר על ה"קודש", על המקדש - ובהשאלה, על המרחב הציבורי, על רשות הרבים. במילים אחרות, על הפרט להתכפר כדי לייצור חברה מתפקדת, חברה ראווה, חברה צודקת.

אריה בן גוריון, בית השיטה, מתוך הסרט "ונתנה תוקף", 1991

הרב שרון צברי, וואלה חדשות, 24.9.12

יום כיפור בירושלים, כלאש 90

יום הכיפורים הנוכחי (בציבור הדתי והמסורתי), בנוי ממנהגים שונים ואולי מקצתם גם קצת משוונים. ישנם אילו שנוהגים בערב יום הכיפורים לערוך את מנהג הכפרות. מנהג אשר אמור לסמל את העברת האשמה מהאדם לעוף שלאחר מכן נשחט ונאכל לפני הצום, או שנמכר, ותמורתו ניתנת לצדקה. יום הכיפורים שתחילתו בערב מאופיין בתפילות הרבות שנערכות בין כתליו של בית הכנסת. אם זו תפילת המנחה בערב החג ולאחריה הארוחה המפסקת. או תפילת "כל נדרי" הידועה הפותחת את היום דרך תפילות השחרית, המוסף והמנחה החגיגיות, כלה בתפילת "הנעילה". כל תפילה כמובן ערוכה בצורה אחרת אבל המשותף לכולם הוא "הוידוי על החטאים". את היום הזה מסיימת תפילת ה"נעילה" יחד עם כמה פיוטים כגון "פתח לנו שער", שמזכירים למתפלל כי הגיעה ההזדמנות האחרונה לתשובה בלב שלם. לאחר שירת "אבינו מלכנו" וקריאת שמע, המכריזה על אחדות האל, תוקעים בשופר להודיע על סיום הצום. וישנם אלו שאומרים שהתקיעה באה על מנת להסב את מידת הדין למידת הרחמים.

יום כיפור וכפרה, דב אבנון

בין זיכרון לשכחה: ראש השנה ויום כיפור כימי זיכרון

אמר הקדוש ברוך הוא: אמרו לפני בראש השנה מלכויות, זיכרונות ושופרות.
מלכויות - כדי שתמליכוני עליכם,
זיכרונות - כדי שיבוא לפני זיכרוכם לטובה.
ובמה? בשופר.

(משנה, מסכת ראש השנה טז, א)

אתה זוכר מעשה עולם. ופוקד כל יצורי קדם. לפניך נגלו כל תעלומות והמון נסתרות שמבראשית. כי אין שכחה לפני כסא כבודך. ואין נסתר מנגד עיניך. אתה זוכר את כל המפעל. וגם כל היצור לא נכחד ממך. הכל גלוי וצפוי לפניך ה' אלהינו. צופה ומביט עד סוף כל הדורות. כי תביא חק וזכרון להפקד כל רוח ונפש. להזכר מעשים רבים והמון נסתרות לאין תכלית. מראשית קזאת הודעת. ומלפנים אותה גלית. זה היום תחלת מעשיך. זכרון ליום ראשון. כי חק לישראל הוא, משפט לאלהי יעקב.

מתוך תפילת מוסף לראש השנה

לשכוח אדם / יהודה עמיחי

לשכוח אדם הוא כמו
לשכוח לכבות את האור בחצר
ונשאר דולק גם ביום;
אבל זה גם לזכור
על ידי האור.

הזכרונות הטובים ביותר הם אלה ששכחנו.

אלפרד קפוס

מה בין זיכרון לתיקון (אדם ועולם)?
מה אתם צריכים לזכור כדי לתקן את פגודותיכם
ואת סביבתכם? פרעו והסבירו

מה הייתם רוצים שייזכר לכם לטובה,
בראש השנה?

בחברותא:

לזיכרון שני פנים - הביעו עמדתכם:

- פתי שכחה פועילה לתיקון יחסים בין אדם לחברו? תגו דוגמה לשכחה שתדע לקשר שלכם עם פישחו.
- פתי זיכרון פועיל לתיקון יחסים בין אדם לחברו? תגו דוגמה לזיכרון שתדע לקשר שלכם עם פישחו.

מהיכן לקוח, אפוא, השם "יום הזיכרון"? מהתוכן הליטורגי (הדתי) הממלא את היום. לפי התוכן הליטורגי בראש השנה דן אלוהים את בני האדם על מעשיהם בשנה שהסתיימה וקובע את דינם לשנה החדשה. זהו "מפקד" שבו מתייצבים בני-האדם לפני אלוהים ונזכרים לפניו. אכן התפילה בראש השנה מעלה את ההיזכרות לפני אלוהים כשלעצמה כעיקר עניינו החווייתי של היום, ולא רק מפני שבראש השנה מתחיל בירור הדין ועדיין לא נשלם, אלא מפני שההיזכרות לפני אלוהים היא הקובעת את מעמדו, כבודו וייעוד חייו של האדם: מי שנברא בצלם אלוהים ובדמותו.

קטע מתוך מאמר של פרופ' אליעזר שבייד, פורסם בכתב העת 'יהדות חופשית'.

כי צריכין לשמר מאד את הזכרון, שלא יפל
לשכחה, בחינת מיתת הלב.

(ליקוטי מוהר"ן קמא, תורה נד)

מעלתה של השכחה / רבי נחמן מברסלב

בעיני הבריות השכחה היא חיסרון גדול, אבל בעיני היא מעלה גדולה.
כי אילולא השכחה אי אפשר היה לעשות שום דבר ...
אילו האדם היה זוכר כל מה שעבר עליו לא היה יכול כלל להתרומם לעבודה בשום אופן, שכל הדברים שעברו עליו היו מבלבלים אותו לאין שיעור.

זמן דיגיטלי, אורי ידן